

2007.GADA 7.JŪLIJA
TAUTAS NOBALSOŠANAS JAUTĀJUMU
UZTVERAMĪBAS TESTĒŠANA

PĒTĪJUMA ATSKAITE

NIKOLO GRUPA

2007

Saturs

Ievads	2
Metodoloģija	3
Galvenie secinājumi	4
Ieteikumi	6

levads

2007.gada 7.jūlijā notiks tautas nobalsošana par grozījumiem Nacionālās drošības likumā un Valsts drošības iestāžu likumā. Nobalsošana notiek pēc tam, kad Valsts prezidente Satversmes 72.panta kārtībā apturēja Saeimas pieņemto grozījumu izsludināšanu un laikā no 2007.gada 3.apriļa līdz 2.maijam teju 215 tūkstoši balsstiesīgo Latvijas Republikas pilsoņu atbalstīja referenduma rīkošanu par minēto grozījumu stāšanos spēkā.

Pēc šo likumu grozījumu izsludināšanas apturēšanas Saeima steidzami vēlreiz caurskatīja Ministru kabineta Satversmes 81.panta kārtībā virzītos un Saeimas akceptētos grozījumus un atcēla tos. Tāpat jāatgādina, ka tieši šo grozījumu pieņemšana pamudināja Saeimu svītrot Satversmes 81.pantu.

No iepriekšējo tautas nobalsošanu pieredzes ir zināms, ka daļai balsstiesīgo Latvijas Republikas pilsoņu šķiet, ka referendumā atbildamais jautājums ir formulēts sarežģīti vai pat maldinoši.

Ņemot vērā šo pieredzi un tautas nobalsošanas pietiekami sarežģīto sociāli politisko fonu, Centrālā vēlēšanu komisija formulēja darba uzdevumu pētniekiem – pārbaudīt 2007.gada 7.jūlija referendumā izmantojamo jautājumu uztveramību balsstiesīgo pilsoņu vidū.

Metodoloģija

Izvēloties piemērotāko metodoloģisko risinājumu, pētījuma veicējiem bija jāņem vērā vairāki faktori:

- Strikti ierobežotie pētījuma veikšanas termiņi un resursi;
- Nepieciešamība izzināt pilsoņu attieksmi pret grozījumiem divos ar valsts drošību saistītos likumos;
- Nepieciešamība kvalitatīvi novērtēt pilsoņu balsojuma atbilstību viņu uzskatiem referendumam izvirzītajā jautājumā;
- Nepieciešamība formulēt priekšlikumus pasūtītāja informatīvajai kampaņai.

Ņemot vērā šos apsvērumus, pētījuma veikšanai tika izmantotas padziļinātās strukturētās intervijas ar balsstiesīgiem Latvijas Republikas pilsoņiem dažādās Latvijas vietās, kuru vecums nepārsniedz 80 gadus. Intervijām tika rekrutēti tikai tie pilsoņi, kuri bija nolēmuši piedalīties 2007.gada 7.jūlijs referendumā. Pēc rekrutācijas fāzes noslēguma tika padziļināti noskaidrota respondentu nostāja pret grozījumiem Nacionālās drošības likumā un Valsts drošības iestāžu likumā. Šai fāzei savukārt sekoja tautas nobalsošanas jautājumu testēšana, parādot tautas nobalsošanai izmantojamus biļetenus un lūdzot respondentu norādīt, kura atbilde atbilst viņa(s) uzskatiem.

Izmantojot šo paņēmienu, tika aptaujāts pēc nejaušības principa izvēlēts 41 LR pilsonis vecumā no 19 līdz 77 gadiem. Intervijas notika Rīgā, Liepājā un Jūrmalā laikā no 2007.gada 21.jūnija līdz 24.jūnijam.

Galvenie secinājumi

Respondentu rekrutācijas procesā tika noskaidrots, vai viņi domā piedalīties 2007.gada 7.jūlija referendumā. Kaut gan metodoloģijas specifikas dēļ nav iespējams runāt par statistiski pārliecinošām tendencēm, ir iemesls domāt, ka liela daļa balsstiesīgo pilsoņu ir izlēmusi tautas nobalsošanā nepiedalīties. Šī iemesla dēļ netika rekrutēts katrs otrais uzrunātais pilsonis.

To pilsoņu vidū, kuri apliecināja gatavību piedalīties 7.jūlija referendumā, biežāk sastopams grozījumu atcelšanai labvēlīgs noskaņojums. No 41 respondenta tikai pieci norādīja, ka ir pret izskatāmo grozījumu atcelšanu. Šāda nostāja tika pamatota ar atbalstu Aigara Kalviša valdībai, ar nepatiku pret partiju "Jaunais laiks", kā arī ar citiem iemesliem. Savukārt vēlme grozījumus atcelt visbiežāk tika pamatota ar atbalstu Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas darbībai un ar nepatiku pret Aigara Kalviša vadītās valdības darbu.

Iepazīstinot respondentus ar tautas nobalsošanas jautājumiem, absolūtais vairākums precīzi izvēlējās atbildi, kas sakrita ar respondenta iepriekš pausto attieksmi. Tomēr seši respondenti izvēlējās atbildi, kas nonāca pretrunā viņu nostājai.

Divi respondenti norādīja, ka ir pret grozījumiem, tāpēc arī uzskatīja, ka biļetenā ir jāatzīmē atbilde "Pret". Līdzīgi domāja vēl trīs respondenti, sakot, ka grozījumu atcelšana gluži loģiski ir saistīta ar balsojumu pret tiem. Šeit svarīgi ievērot, ka šādu izvēli pauda gan tie respondenti, ar kuriem intervijas tika veiktas latviešu valodā, gan arī tie, ar kuriem saruna notika krieviski.

Cits respondents atsaucās uz saviem iespaidiem par 2003.gada tautas nobalsošanu, kad, viņaprāt, bija jāizvēlas "Pret", lai atbalstītu Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā.

Svarīgi ievērot, ka pētījuma gaitā netika identificēti pilsoņi, kuri vēlētos strīdīgo grozījumu atstāšanu spēkā UN izvēlējās neatbilstošo atbildi nobalsošanas biļetenā.

Lai gan vairums respondentu vērtēja tautas nobalsošanas jautājumus kā gana saprotamus, jāuzsver, ka virknei respondentu bija nepieciešams izlasīt tos vairākas reizes un iedziļināties tajos. Tas vienlīdz attiecās kā uz latviešu, tā krievu valodā runājošajiem respondentiem. Tāpēc Centrālajai vēlēšanu komisijai būtu jāapsver iespēja aicināt pilsoņus nesteidzīgi un rūpīgi iepazīties ar tautas nobalsošanai formulētajiem jautājumiem.

Zīmīgi, ka daži respondenti bija nepietiekami informēti par referendumu norisi, jo nebija pārliecināti par tautas nobalsošanas datumu, bet vēl daži citi domāja, ka ir jau savu viedokli pauduši, piedaloties parakstu vākšanas kampaņā, kas notika šī gada aprīlī un maijā.

Interviju gaitā vairākkārt tika izteikts ierosinājums formulēt referendumu jautājumus arī krievu valodā. Tāpat tika ierosināts sniegt grozījumu būtības īsu kopsavilkumu uz balsošanas biļetenu otrās puses.

Ieteikumi

Ņemot vērā pētījuma gaitā iegūtos secinājumus, būtu ieteicamas šādas informatīvās darbības:

- Akcentēt tautas nobalsošanas rīkošanu, uzsverot, ka 2007.gada aprīlī un maijā notika vien parakstu vākšana referendumā rīkošanai, nevis pats referendums;
- Akcentēt datumu, kurā notiks tautas nobalsošana;
- Informēt par vietām, kur atradīsies balsošanas iecirkņi;
- Akcentēt, ka pretstatā Eiropas parlamenta vēlēšanām šoreiz savu viedokli ir iespējams izteikt ikvienā balsošanas iecirknī Latvijā neatkarīgi no deklarētās dzīvesvietas;
- Informēt par iepriekšējās balsošanas iespējam referenduma gadījumos;
- Sniegt kopsavilkumu par likumu grozījumiem, kas tiek virzīti tautas nobalsošanai;
- Aicināt pilsoņus rūpīgi iepazīties ar biļetenos iekļautajiem referendumā jautājumiem un tikai pēc tam izdarīt savu izvēli.

